

Regelbunden tillsyn i Bäckhammarskolan,
förskoleklass och grundskola årskurs 1-6

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Surahammars kommun och besökt Bäckhammarskolan den 17 september, 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns i separata material och på Skolinspektionens webbplats ([www.Skolinspektionen.se/Regelbunden tillsyn](http://www.Skolinspektionen.se/Regelbunden_tillsyn))

På de punkter där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har huvudmannen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 16 mars 2009.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna, vilket sker i samband med skolbesöket.

Underlag

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från kommunen och skolan, dels den information som samlats in under besöket. I Bäckhammarskolan intervjuades rektorn, lärare och elever. Även annan information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och getts möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Tabell 1: Antal elever på Bäckhammarskolan

Bäckhammarskolan	Antal elever
Förskoleklass	9
Grundskola	110
Fritidshem	57

Källa: Uppgifter från Bäckhammarskolan 2008-09-17

Bäckhammarskolan ligger i Ramnäs rektorsområde och omfattar verksamhet för barn och elever i förskoleklass och grundskolans årskurser 1-6. Personalen består av ett arbetslag och verksamheten leds av en rektor.

Till rektorns ansvarsområde hör även förskola och fritidshem. Kommunens ansvarstagande för dessa verksamheter beskrivs i separata rapporter avseende hela kommunens förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Från och med den 1 januari 2009 genomförs en ny ledningsorganisation inom utbildningsväsendet i Surahammars kommun. Bäckhammarskolan, Nytorpsskolan, Starbäckskolan och Tuppkärrskolan bildar då ett gemensamt rektorsområde med två rektorer. Förskoleverksamheten kommer att föras över till ett eget rektorsområde.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs.

1 Kunskaper

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Kommentar och bedömning:

De nationella ämnesproven i grundskolans årskurs 5 används bland annat för att lärare ska ges stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska. I Bäckhammarskolans kvalitetsredovisning redovisas resultaten från de nationella ämnesproven i årskurs fem. Skolan är liten med få elever och andelen elever som inte når upp till målen varierar från en till sex elever. Resultat från tidigare år saknas. Enligt skolans kvalitetsredovisning så har åtgärder vidtagits för att öka måluppfyllelsen i svenska och matematik genom en satsning på läsprojekt i årskurs 1-2 samt på specialundervisning i matematik.

Bäckhammarskolan kan inte redovisa kunskapsresultaten i förhållande till kursplanernas mål i övriga ämnen.

Skolinspektionen bedömer att Bäckhammarskolan bör vidta ytterligare åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

- 1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp resultaten i alla ämnen i förhållande till styrdokumentens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

Enligt läroplanen ska läraren allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling utifrån läroplanens och kursplanernas mål. Läraren ska muntligt och skriftligt redovisa för eleven och hemmen samt informera rektorn. Detta uppdrag omfattar skolans alla ämnen.

På Bäckhammarskolan följer lärarna upp elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kursplanernas mål främst i svenska, engelska och matematik. Elever, föräldrar samt rektorn saknar därmed information om hur eleverna utvecklas i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen.

Skolinspektionen bedömer att lärarna på ett mer systematiskt sätt måste följa upp och synliggöra varje elevs kunskapsresultat i alla ämnen i årskurs 5.

- 1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

- 1.2.3 Lärarna upprättar en framåtsyftande individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Från och med den 15 juli 2008 har bestämmelsen i 7 kap. 2 § grundskoleförordningen om individuell utvecklingsplan bland annat ändrats på så sätt att en sådan plan inte enbart ska vara framåtsyftande. Den ska innehålla omdö-

men om elevens kunskapsutveckling i varje ämne. Dessa omdömen får vara betygsliknande men de bör anpassas till elevernas ålder och förutsättningar. Det är rektorn som beslutar om den närmare utformningen. Planen får också innehålla annan information om elevens skolgång om rektorn beslutar detta (se vidare Skolverkets allmänna råd för den individuella utvecklingsplanen).

På Bäckhammarskolan har lärarna upprättat individuella utvecklingsplaner för samtliga elever. I de exempel som inspektörerna tagit del av och som är upprättade före den 15 juli 2008 anges i mycket begränsad omfattning vilka insatser som skolan ska göra för att eleven ska utvecklas i riktning mot de nationella målen. Vidare finns få och otydliga mål som inte alltid utgår från kursplanernas mål.

Skolinspektionen bedömer att de individuella utvecklingsplanerna behöver förbättras så att de tydligare anger vilka målen är och vilka insatser som skolan har för avsikt att göra för att eleven ska ges förutsättningar att nå dessa. Vidare förutsätts att utvecklingsplanerna nu kommer att innehålla en bedömning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen.

1.3 Bedömning

Bedömningspunkter

- 1.3.1 Lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevens kunskapsutveckling.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

- 1.3.2 Vid bedömning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

- 1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

- 1.4.2 Eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

- 1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

- 1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att stödja elevernas utveckling och lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

- 1.4.5 Utbildningen i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

- 1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

- 1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

I skollagen anges att särskilt stöd ska ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Beslut om särskilt stöd ska enligt grundskoleförordningen fattas av rektor. Om det framkommer att en elev behöver särskilda stödåtgärder ska rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas.

Granskningen visar att särskilt stöd bara erbjuds elever som riskerar att inte nå målen i svenska, engelska och matematik. I övriga ämnen erbjuds inte detta stöd. Skolinspektionen bedömer att åtgärder behöver vidtas så att alla elever som är i behov av särskilt stöd kan få detta.

- 1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

2 Normer och värden

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

Enligt läroplanen har skolan en skyldighet att bedriva ett målinriktat arbete för att förhindra och förebygga trakasserier och annan kränkande behandling samt att vidta åtgärder om kränkande behandling skulle förekomma. Vidare ska eleven möta respekt för sin person och sitt arbete och skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära.

Intervjuer med elever, lärare och rektorn och samlade intryck från besöket tyder på att skolan som helhet inte genomsyras av detta. Både inne- och utemiljön i skolan behöver förbättras. Vidare framkommer av inspektionen på Bäckhammarskolan att elever känner sig otrygga på skolgården och detta bekräftas även av rektorn. Eleverna upplever att det är få vuxna i närheten under rasterna på skolgården och att det är där det förekommer trakasserier av olika slag.

Skolinspektionen bedömer att skolans arbete med att säkerställa en trygg miljö för alla elever måste förbättras.

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

Skolan ska enligt läroplanen främja förståelse för andra människor och förståelse till inlevelse. Tendenser till trakasserier och annan kränkande behand-

8 (13)

ling ska aktivt motverkas.

På Bäckhammarskolan förekommer ett värdegrundsarbete kring bland annat materialet Stegvis, Skolkomet på fritidshemmet och en satsning på KBT (Kognitiv beteendeträning). Det finns dock elever som upplever sig kränkta. Vidare uppger elever inte har någon vuxen att prata med. Tillsynen visar att ett aktivt och systematiskt värdegrundsarbete som genomsyrar hela skolan saknas på Bäckhammarskolan.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolans värdegrundsarbete bör förbättras.

2.1.3 Skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen eller den huvudmannen bestämma se till att det finns en likabehandlingsplan för varje verksamhet. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling (SKOLFS 2006:7). Enligt en särskild förordning omfattar skyldigheten också att planen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av elever vid den verksamhet planen gäller.

Bäckhammarskolan har en likabehandlingsplan som bland annat innehåller en beskrivning av förebyggande arbete för att förhindra kränkande behandling och vilka åtgärder som ska vidtas vid upptäckt av kränkningar. Tillsynen visar dock att Bäckhammarskolans likabehandlingsplan inte utgår från en aktuell kartläggning av de specifika behov som finns inom den egna verksamheten.

Skolinspektionen bedömer att skolan inte har upprättat en likabehandlingsplan som uppfyller författningarnas krav.

3 Ledning och kvalitetsarbete

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.2 Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Elevers val Enligt grundskoleförordningen ska eleven under ett fastställt antal timmar under sin grundskoletid erbjudas undervisning som breddar och fördjupar inom ett eller flera av eleven valda ämnen. Urvalet av ämnen ska beslutas av styrelsen för utbildningen. I Surahammars kommun har Barn och bildningsnämnden inte fattat beslut angående urvalet av ämnen. På Bäckhammarskolan anordnas inget elevens val. Skolinspektionen bedömer att skolan inte anordnar elevens val i enlighet med bestämmelserna. Modersmål Enligt grundskoleförordningen ska elever erbjudas modersmålsundervisning om en eller båda vårdnadshavarna har ett annat språk än svenska som modersmål och språket utgör ett dagligt umgängesspråk för eleven samt om eleven har grundläggande kunskaper i språket och eleven önskar få sådan undervisning. På Bäckhammarskolan finns elever som är berättigade till finska som modersmål men som tackat nej. Skolinspektionen bedömer att organisationen kring anordnandet av modersmålsundervisning bör ses över. Se vidare i kommunbeslutet.

10 (13)

- 3.1.3 Skolan anordnar undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

- 3.1.4 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad för eleverna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

- 3.2.1 Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

Kommunen har enligt skollagen skyldighet att för undervisningen använda lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Undantag får endast göras om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå.

I Bäckhammarskolan bedrivs största delen av undervisningen av lärare med högskoleutbildning. Samtliga lärare har dock inte utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Detta får som konsekvens att elever helt eller delvis får undervisning av lärare som saknar utbildning för undervisning i ämnet.

Skolinspektionen bedömer att andelen behöriga lärare med utbildning för den undervisning de bedriver bör öka. Se vidare i kommunrapporten.

- 3.2.2 Rektor har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

3.3 Rektors ansvar

Bedömningspunkter

- 3.3.1 Rektorn är förtrogen med verksamheten och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

- 3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Beslut om särskilt stöd

I skollagen föreskrivs att särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Enligt grundskoleförordningen ska beslut om särskilt stöd fattas av rektorn, med undantag av placering i särskild undervisningsgrupp och anpassning av studiegången som ska fattas av styrelsen för utbildningen. Ansvaret för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd har tydliggjorts i grundskoleförordningen. Vidare framgår att rektorn ska se till att en utredning inleds, om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder.

Bäckhammarskolan upprättar åtgärdsprogram för alla elever i behov av särskilt stöd. Tillsynen visar dock att det inte är rektorn som beslutar om åtgärdsprogram behöver upprättas. Dessa beslut tas av lärare.

Skolinspektionen bedömer att rektorn måste ta sitt ansvar när det gäller såväl utredning av elevers behov av särskilt stöd som att fatta beslut om vilka elever som är i behov av särskilt stöd.

Anpassad studiegång

I grundskoleförordningen anges att om en elev inte kan få utbildning som i rimlig grad är anpassad efter elevens situation och förutsättningar, får styrelsen efter att ha hört elevvårdskonferensen besluta om anpassad studiegång för eleven. Därvid får avvikelser göras från timplanen. Styrelsen ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning inom skolan.

I Bäckhammarskolan saknas sådana beslut trots att det finns elever som inte deltar i undervisning i samtliga ämnen. Skolinspektionen bedömer att beslut om anpassad studiegång inte fattas enligt förordningen.

12 (13)

- 3.3.3 Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
x	

3.4 Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

- 3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

Enligt skolans författningar har rektorn ett ansvar för att eleverna ges förutsättningar att nå målen för utbildningen. Detta medför en skyldighet att kontinuerligt följa upp och utvärdera elevernas kunskapsresultat så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav.

Granskningen visar att det på skolnivå saknas uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat. Skolan gör ej heller någon systematiskt uppföljning och utvärdering om undervisningen utgår från styrdokumentens mål att sträva mot för att därmed ge förutsättningar för eleverna att nå uppsatta mål.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att skolan bör förbättra sitt kvalitetsarbete både vad gäller att följa upp elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen och undervisningens ändamålsenlighet.

- 3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	x

Motivering

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje skola, förskola och fritidshem årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Arbetet med kvalitetsredovisningen syftar också till att ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt uppdrag. I förordningen ställs krav på elevers och personals medverkan i arbetet med kvalitetsredovisningen. Även elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta. Det ställs också krav på att uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan ska redovisas i kvalitetsredovisningen.

Bäckhammarskolan har en kvalitetsredovisning som innehåller en del redovisningar av skolans måluppfyllelse samt resultat och förslag till förbättringsåtgärder. Till stor del innehåller den dock beskrivningar av den verksamhet som vanligen pågår i skolan, analys och bedömning av måluppfyllelse saknas. Redovisningen innehåller inte några kunskapsresultat för årskurs 5 utöver resultaten av de nationella ämnesproven i svenska, matematik och engelska. Följaktligen redovisas inte heller någon uppföljning, utvärdering och planering av åtgärder på skolnivå utifrån kunskapsresultaten i årskurs 5 i flera ämnen. Likaså saknas en redovisning av uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan. Eleverna har inte heller varit delaktiga i framtagandet av redovisningen.

Skolinspektionen bedömer att kvalitetsredovisningen inte uppfyller de krav som förordningen ställer. Det finns även anledning att påminna om en kvalitetsredovisnings dubbla funktioner. Den ska dels vara ett redskap i det fortlöpande kvalitetsarbetet och dels ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt nationella uppdrag.

2008-12-16 Stockholm

Anki Näckstam

Anna Bergstedt Nordqvist